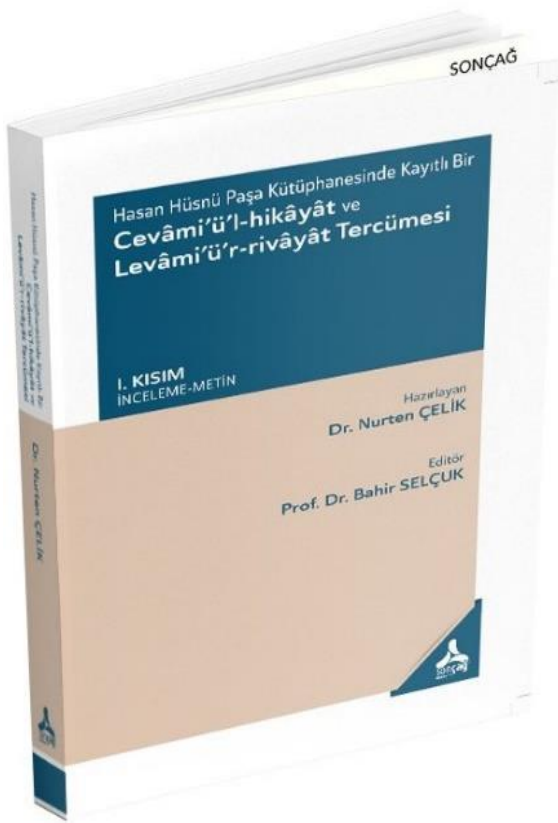

HASAN HÜSNÜ PAŞA KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI BİR CEVÂMİ'Ü'L-HİKÂYÂT VE LEVÂMİ'Ü'R-RİVÂYÂT TERCÜMESİ (I. KISIM İNCELEME-METİN)¹

Abdulsamet DEMİRBAĞ²

Klasik Türk edebiyatı geleneğinde her ne kadar manzum eserler ön planda olsa da mensur eserlerin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Klasik nesir geleneği Arap ve Fars edebiyatlarının etkisiyle ilk dönemlerde daha çok dinî, ahlaki ve tasavvufi konuların işlendiği metinlerle başlamıştır. Hayli yekûn tutan mensur tercüme eserler üzerine son dönemlerde önemli çalışmalar yapılmıştır. Yakın zamanda üzerine çalışma yapılan bu tür tercüme eserlerden biri de Hasan Hüsnü Paşa Kütüphanesinde kayıtlı *Cevâmi'ü'l-hikâyât ve Levâmi'ü'r-rivâyât Tercümesi*'dir.

Hasan Hüsnü Paşa Kütüphanesinde kayıtlı *Cevâmi'ü'l-hikâyât ve Levâmi'ü'r-rivâyât Tercümesi*'nin kim tarafından tercüme edildiği, tercüme tarihi ve birine sunulup sunulmadığı hakkında bir bilgi yoktur. Ancak metinde geçen ifadeden hareketle eserin 1539 tarihinde tamamlandığı sonucuna varılmaktadır (Çelik 2022: 5).

Hacimli eser, iki kısma bölünerek doktora tezi olarak çalışılmıştır. Çalışmanın 153 varaklık bölümü (IIb+153a) Dr. Nurten ÇELİK tarafından; geri kalan 153a+308a bölümü ise Dr. Kübra BATAR tarafından doktora tezi olarak çalışılmıştır. Dr. Nurten ÇELİK tarafından doktora tezi olarak sunulmuş ilk bölüm (IIb+153a) Prof. Dr. Bahir

¹ (ISBN: 978-625-8379-37-2); Ankara: Sonçağ Akademi; Yıl 2022; s.s. 428)

² Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, sametdemirbag@munzur.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0438-2419.

SELÇUK editörlüğünde kitap olarak basılmıştır. 428 sayfadan oluşan kitap, Sonçağ Akademi Yayınları tarafından Nisan 2022’de yayımlanmıştır. Çalışma, ön söz, giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Yazar, ön sözde Türk nesir geleneğinden bahsetmiş, eser hakkında genel bilgiler vermiş; girişte ise hikâyenin tanımı ve Türk edebiyatındaki tarihî süreci hakkında bilgiler vermiştir.

Celik, çalışmasının birinci bölümünü *Cevâmi’ü’l-hikâyât ve Levâmi’ü’r-rivâyât’ın İncelenmesi* başlığı altında ele almıştır. Bu bölümün alt başlıklarında ise “Eserin Tanıtımı, Eserin Muhtevası, Tahkiye Unsurları, Dil ve Üslup, Tercüme Tekniği” başlıkları bulunmaktadır.

Eserin tanıtımı bölümünde metnin fiziki özellikleri verilmiş, çalışmaya konu olan 153 varaklık kısımda 670 hikâyenin olduğu ifade edilmiş, eserin diğer tercümelemleri ile mukayese edildiğinde bazı bablarının eksik olduğu kanaatine varılmıştır. Muhtevanın ele alındığı bölümde hikâyelerin dinî, tarihî, ahlaki, mitolojik, ilmi ve edebî... konular bağlamında olduğu belirtilmiştir. Tahkiye unsurları kısmında hikâyeler olay örgüsü, anlatıcı ve bakış açısı, zaman, mekân, şahıs kadrosu gibi unsurlar açısından ele alınmıştır. Çalışmada geçen şahıslar; peygamberler, veliler, mitolojik kahramanlar, hükümdar ve halifeler, diğer kişiler şeklinde kategorize edilmiştir.

Sade nesrin güzel örneklerinden olan bu eserin dil ve üslup bölümünde Arapça ve Farsça unsur ve terkiplerin sınırlı kullanıldığına dair bilgiler verilmiştir. Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerinin görüldüğü bu eserde, hikâyelerin birçoğunun sonunda Arapça ve Farsça manzumelerin olduğu görülmektedir. Metinde 5 Türkçe, 31 Arapça, 109 Farsça manzume bulunmaktadır (Çelik 2022: 55). Ayrıca bu bölümde sözcük ve cümle türleri, edebî sanatlar, atasözleri ve deyimler gibi başlıklar çerçevesinde örnekler verilmiştir. Konuyu desteklemek için birtakım ayet ve hadisler iktibas edilmiştir. Söz konusu bu ayet ve hadisler metinde italik gösterilmiş, Türkçe karşılıkları dipnotta belirtilmiştir. Yazar, eserdeki cümlelerin kısa olduğunu ancak fiilimsi ve bağlaçlarla bu cümlelerin uzatıldığını ifade etmiştir.

Çelik, tercüme tekniği bölümünde tercümenin tanımını vererek Türk edebiyatındaki tercüme geleneği hakkında bilgiler sunmuştur. Ayrıca bu bölümde kısaca eser hakkında bilgiler verilerek eserdeki bir hikâyenin Farsça ve diğer Türkçe tercüme örnekleriyle mukayesesi yapılmıştır.

Eserin ikinci bölümünde transkripsiyon alfabesi ve çeviri yazıda izlenen yöntemden bahsedildikten sonra metnin çeviri yazısına yer verilmiştir. Sayfa numaraları köşeli parantez içinde verilmiştir. Metinde yazım yanlışı bulunan sözcükler dipnotta gösterilmiştir. Başlıklar metinde kalın (bold) olarak gösterilmiştir. Satır numaraları parantez içerisinde gösterilmiştir.

Sonuç kısmında tercüme eserler ile ilgili genel bilgi verilerek çalışmaya konu olan eserin hangi kütüphanede bulunduğu, kaç bölümden oluştuğu, hikâyelerin konuları, türü, dil ve üslubu belirtilmiş; dil, kültür, din, tarih, halk bilimi ve sosyoloji gibi alanlar için zengin bir kaynak olduğu vurgulanmıştır. Kitabın sonuç kısmından sonra kaynakça ve tıpkıbasımından örnek sayfalara yer verilmiştir.

Türk edebiyatında mensur tercüme hikâye çalışmalarına katkı sağlayacağını düşündüğümüz inceleme-metin esaslı bu kitabın dil, kültür ve edebiyat sahası çalışanları için önemli bir kaynak olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Çelik, Nurten (2022). Hasan Hüsnü Paşa Kütüphanesinde Kayıtlı Bir Cevâmi’ü’l-hikâyât ve Levâmi’ü’r-rivâyât Tercümesi (I. Kısım İnceleme-Metin). (Ed. Bahir SELÇUK). Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları.